

Na misi poznáš přátele na celý život

18.7.2023 - Karel Odložilík | Univerzita Pardubice

Operační sál ve válečné zóně je jeho teritoriem.

Karel Odložilík, sálová sestra ve službách armády a absolvent Fakulty zdravotnických studií, zažil na osmi zahraničních misích útoky na základnu, velké množství zraněných a ztráty, na které nelze zapomenout. Získal ale přátele a cenné zkušenosti.

Co je úkolem perioperační neboli sálové sestry?

Perioperační sestra pracuje na operačním sále a stará se o pacienta před, v průběhu operace a po ní. Před operací společně se sanitářem a anesteziologickou sestrou pacienta přebírá, kontroluje jméno, datum narození, druh operace, případně stranu, která má být operována. Na správné straně pak udělá nesmazatelným fixem značku. Dále kontroluje alergickou anamnézu. V průběhu operace je sálová sestra buď instrumentářkou, která asistuje operační skupině, nebo takzvanou obíhavou sestrou, která rozbaluje sterilní materiál a je spojkou mezi sterilní skupinou a okolím. Po konci zákroku převáží pacienta na dšpávací pokoj nebo jednotku intenzivní péče.

Působíte jako perioperační sestra v armádě. Jaká byla první mise?

Na první misi se samozřejmě nedá zapomenout. Je to už 20 let. Na podzim roku 2002 jsem přistál na letišti v afghánském Kábulu a ocitl se v úplně jiném světě. Při transportu z letiště na naši základnu, kde se polní nemocnice nacházela, jsem pozoroval místní obyvatele, afghánskou architekturu, divokost tamní dopravy. Bylo to velmi působivé a hodně odlišné od toho, na co jsme zvyklí.

Hrozilo vám tam nějaké nebezpečí?

V naší polní nemocnici jsme poskytovali také humanitární péči. Díky tomu jsme o práci neměli nouzi a zároveň jsme se byli oblíbení u místních obyvatel, což bylo velmi výhodné i z bezpečnostního hlediska. Během tří měsíců, které jsem tam strávil, nedošlo k jedinému útoku na naši základnu, takže jsme se tam cítili v bezpečí.

Na jiných misích jste útok na základnu zažil?

Občas nějaké útoky přišly, ale nic hrozného se naštěstí nestalo. Když se člověku nic nestane, nevnímá to tak dramaticky. Prostě to беру tak, že je to součástí mé profese. Je třeba to přejít, nemůžu se nechat vykoletit.

Na sále musíte mít chladnou hlavu. Jak se dá odpoutat od toho, co se děje okolo?

Každá sálová sestra musí na sále i v běžné nemocnici zvládat stresující situace a fungovat pod tlakem, takže jsem na toto byl připravený. Zásadní rozdíl jsem tam nevnímal. Polní nemocnice je navíc většinou lokalizovaná v týlu (prostor za frontou – pozn. red.), kde není nebezpečí tak enormní, jako když se ze základny vyjíždí.

Co je potřeba, aby mohla perioperační sestra vyjet na misi?

Kromě odpovídajícího vzdělání je jedním z předpokladů fyzická zdatnost a znalost anglického jazyka. Další podmínka je dobrý zdravotní a psychický stav. Každý voják před nasazením musí projít důkladným zdravotním vyšetřením a psychologickým testováním. Celá skupina projde před odjezdem

intenzivním komplexním výcvikem, který je samozřejmě uzpůsobený místu nasazení. Přizpůsobuje se lokalitě, do které se jede, národnostem, které tam žijí, ale třeba i geografickým podmínkám nebo epidemiologické situaci.

Na kolika misích jste byl?

Zúčastnil jsem se osmi zahraničních operací. Když jsem jel poprvé, byl jsem ve stresu a představoval jsem si, co všechno se může stát. Když jsem měl jet po osmé, uvědomil jsem si, že už mise vnímám jako méně nebezpečné. Už jsem toho dost zažil, takže mě máloco překvapí. Vždy ale záleží na místě, kde působíme, na zabezpečení základny, a také na bezpečnostní a politické situaci v lokalitě.

Jaký je váš nejsilnější pozitivní a negativní zážitek z mise?

Když jsem odjížděl na první misi, tak mi moje kolegyně řekla památnou větu: „Kájo, na misi poznáš přátele na celý život.“ To musím potvrdit. Zážitek z mise je velmi intenzivní a poznáte lidi mnohem víc, protože s nimi trávíte čtyřicet hodin denně. Za pozitivní považuji právě nové kontakty a přátelství, která jsem tam navázal. Mezi negativní zážitky patří, že jsme mnohdy řešili závažná zranění a záchrana životů na operačním sále byla velmi emotivní a působivá. Na to člověk nikdy nezapomene.

Jaký je poměr žen a mužů v této profesi, která je tak fyzicky i psychicky náročná?

V tomto případě se počty neliší od civilního zdravotnictví, kde nelékařský zdravotnický personál tvoří většinou ženy. Stejně je to u armády. Ženy musejí zvládat i nebezpečné mise, zkrátka protože není tolik „chlapů sester“. V naší 6. polní nemocnici je zhruba 60 procent žen a 40 procent mužů.

Jak vypadá den sálové sestry na misi?

Běžný den je velmi podobný dni standardní perioperační sestry v české nemocnici. I po zvládnutí plánovaných operací na konkrétní den, musí být tým neustále v pohotovosti. V případě potřeby musíme okamžitě doběhnout na pracoviště a být schopni operovat akutní zákroky. Specifikem je hromadný příjem raněných, při kterém se okamžitě aktivuje celá nemocnice. Všechna pracoviště musí být do předem stanoveného limitu připravena na příjem velkého počtu raněných. Takže i když máme volno, musíme být 24/7 na vysílače.

A jak vypadá váš den po návratu z mise?

Po návratu z mise působíme ve stážových zařízeních, což jsou i civilní nemocnice. Já pracuji na ortopedicko-traumatologických sálech přerovské nemocnice, kde je neustále hodně práce. Obzvláště teď po pandemii covidu, kdy se čekací doby prodloužily a v operacích máme skluz. Můj den začíná tím, že se nad plánem operací na daný den domluvíme, kdo co bude dělat. Po operačním programu pak následuje úklid, doplnění materiálu na sály a objednávky spotřebovaného materiálu. Potom sály připravíme na další operační den a sloužící tým čeká na případné akutní operace. K tomu ještě plníme harmonogram dne. Například sterilizujeme materiály, připravujeme dezinfekční prostředky, a také zabezpečujeme transport biologického materiálu.

Sloužil jste také v polní nemocnici pro covidové pacienty. Jakou jste tam měl roli?

Působil jsem na pozici vrchní sestry tohoto záložního zařízení a byl jsem zde jako odborník za nelékařský personál. V horizontu pár dní jsme připravili polní nemocnici pro 500 pacientů. Ti se tam měli umístit ve chvíli, kdy by se vyčerpaly kapacity v klasických zdravotnických zařízeních. Byli jsme připraveni na pacienty, kteří už nebyli v kritickém stavu, a na nemocné s lehčím průběhem. Nemocnice se ale nakonec našťastí nevyužila.

Jak polní nemocnice vypadala?

Byly to obrovské temperované haly na pražském výstavišti. V nich jsme mobilními zástěnami vytvořili několik sektorů po 50 lůžkách. Tyto haly byly propojené filtry se zázemím pro veškerý personál.

Lze polní nemocnici vybavit tak, aby se přibližovala standardům, které známe z klasické nemocnice?

Vše je závislé na místě nasazení. Záleží na tom, jestli budujete nemocnici ve stanech nebo ve zděných budovách, a zda je v nich teplo, světlo, voda, odpady, elektrická energie a další. V těchto improvizovaných podmínkách je velmi těžké zajistit hygienické epidemiologické standardy. Nikdy se nemůžeme přiblížit klasickým zděným budovám, kde je filtrační zařízení, vstupní filtry, ve kterých se operační skupina převléká a podobně. Co se přístrojů a materiálu týče, to už je stejné jako v běžné nemocnici. Byli jsme ale například součástí mezinárodní nemocnice u Britů, kde byly stany, a tam voják přišel v uniformě, umyl si ruce, hodil na sebe operační plášť a šlo se na sál. Zkrátka vždy záleží na tom, co je k dispozici.

Po 20 letech služby vás čeká odchod z armády. Proč tato změna?

Důvody jsou čistě osobní. Naše Agentura vojenského zdravotnictví se nachází v Hradci králové a já bydlím u Olomouce. Jako voják trávím hodně času mimo domov, což chci změnit. Chci být více doma se svou rodinou. Je čas, abych ji upřednostnil.

A budete dál dělat svoji práci?

Vracím se na operační sály v přerovské nemocnici, kde jsem před pětadvaceti lety začínal a kam stále chodím vypomáhat. Znáám celý personál. Je to místo, které mi není cizí, a práce je mi blízká.

Pojďme se vrátit zpátky v čase. Proč jste šel před lety studovat Fakultu zdravotnických studií?

V době, kdy jsem studoval, byla Univerzita Pardubice jediná, která nabízela magisterské studium perioperační péče. Navíc jsem měl od své neteře, která již dříve perioperační péči v Pardubicích studovala, pozitivní recenze.

Jak na studium vzpomínáte?

Vzpomínám na to rád. Rozšířil jsem si znalosti a dovednosti, ale také kontakty. Poznal jsem mnoho zajímavých profesionálů a ještě po 25 letech praxe na operačních sálech pro mě bylo studium přínosné. Velmi oceňuji také přednášky na téma management a statistika, ze kterých dnes na pozici vrchní sestry, kdy mám pod sebou tým 60 lidí, velmi čerpám.

Fakulta zdravotnických studií investuje do odborného vybavení a pořídila například laboratoř, která simuluje operační sál....

To je výborná zpráva, protože z vlastní zkušenosti vím, že praktická výuka perioperační péče je nejpřínosnější. Nejen že vidíte, jak to na sále reálně vypadá, ale můžete zde imitovat a trénovat různé činnosti. Studenti si také mohou prohlédnout nástroje a přístroje, což jim dá rozhodně víc než pouhý obrázek v knize.

Mgr. Karel Odložilík (1975)

Tento text najdete v exkluzivním vydání časopisu Univerzity Pardubice MY UPCE, v tištěné i on-line

podobě.

<https://www.upce.cz/na-misi-poznas-pratele-na-cely-zivot>